

קונטרס

חזק עצמך

יכניס באדם חזק, שיחזק עצמו בכל מה שעובר עליו בין
בגשמי ובין ברוחני, וידבק בפשו בו יתברך, וימשיך על עצמו
ערבות, נעימות, זיו, חיות אלקותו יתברך.

*

בנוי ומיסד על-פי דברי
רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון,
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו,
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו
הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי חכמינו
הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

*

הובא לדפוס על-ידי
חסידי ברסלב
עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁעָקַר לְמוֹדוֹ הַטּוֹב
שֶׁל רַבְנּוֹ ז"ל הוּא עַל מִדַּת הַהֲתַחֲזָקוֹת,
כִּי כְּשֵׁישׁ לְאָדָם הַתַּחֲזָקוֹת, יֵשׁ לוֹ כְּבוֹד
הַכּוֹל. וְרַב בְּנֵי-אָדָם שְׁנוּפְלִים בְּדַעְתָּם,
וְיוֹצְאִים, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, לְתַרְבוֹת רַעָה, זֶהוּ
רַק מַחֲמַת שְׂאִינָם מִתַּחֲזָקִים בְּעַת יְרִידָה,
כִּי מִדַּת הַהֲתַחֲזָקוֹת הִיא הַמְּדָה הַמְּחַזְקֶת
אֶת הָאָדָם בְּכָל הַמְּצָבִים שְׁבָעוֹלָם, וְכָל
הַצְּדִיקִים לֹא הִגִּיעוּ אֶל מַדְרָגָתָם עַד שְׂזָכוּ
לְמִדַּת הַהֲתַחֲזָקוֹת. וְכַמֵּאֲמַר מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל,
שְׁכַל צְדִיק הִיָּתָה לוֹ מְדָה בְּהֲתַחֲזָקוֹת כְּפִי
מְדָתוֹ שְׂזָכָה אֵלֶיהָ דְרָךְ עֲבוֹדָתוֹ, וְרַק הוֹדוֹת
הַהֲתַחֲזָקוֹת שָׁלוּ הִגִּיעַ לְמַדְרָגָתוֹ.
(אֲמַרֵי מוֹהֲרָא"ש חֶלֶק ב', סִימָן תַּקְכַּד)

קוֹנְטֵרַס

חֲזִיק עֲצֻמָּה

.א

רְאֵה, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְחֲזִיק אֶת עֲצֻמָּה בְּכָל מִינֵי
אֲפָנִים שְׂבָעוּלָם, וְאֶפְלוּ שְׂאֵתָה נוֹפֵל בְּכָל פַּעַם בְּעִמְקֵי
עֲמָקִים בְּשֵׁאוֹל תַּחֲתִית וּמִתַּחֲתִיו, עִם כָּל זֹאת עָלֶיךָ
לְחֲזִיק אֶת עֲצֻמָּה וְלַעֲשׂוֹת בְּכָל פַּעַם הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה,
כִּי עָלֶיךָ לְדַעַת, אֲשֶׁר הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא מְלֵא נְסִיוֹנוֹת
קָשִׁים וּמְרִים, וְאֲשֶׁרֵי מִי שְׂזוּכָה לְהַחֲזִיק מֵעַמֵּד, וְזֶה
עָקֵר גְּדֻלַּת בֵּר יִשְׂרָאֵל — כְּשִׂזוּכָה לְחֲזִיק אֶת עֲצֻמּוֹ,
וְאֵינוֹ מִתְּפַעֵל מִשׁוּם דָּבָר שְׂעוֹבֵר עָלָיו; עַל-כֵּן רְאֵה,
אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְחֲזִיק אֶת עֲצֻמָּה בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים
שְׂבָעוּלָם, וְאֵל תִּפֹּל בְּדַעְתְּךָ כָּלֵל, כִּי סוּף כָּל סוּף אַחֵר
הָרַע יָבֹוא הַטּוֹב, וְאִם תִּקַּח אֶת עֲצֻמָּה בְּיָדְךָ וְתַתְּחִזֵּק,
אִז תִּצְלִיחַ דְּרַכְּךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּלְךָ.

ב.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, אשר אי אפשר להיות איש כשר ויהודי אמתי העובד אותו יתברך בראוי, כי אם על-ידי עזות ועקשנות גדולה דקדשה, ושיתעקש מאד מאד לא לפל בדעתו כלל, על אף שעובר עליו מה שעובר בכל פעם ירידות ונפילות, כי עליך לדעת, שהרבה הרפתקאות ועליות וירידות צריכות לעבור על כל אחד ואחד בלי שעור, ואם לא יהיה עקשן גדול לבלי להניח את מעט מקצת עבודתו שהתחיל, אזי אי אפשר לו להשאר על עמדו (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן מח), ובפרט כשרוצה לעשות דבר גדול מאד, כגון להתקרב אל הצדיק האמת, היכול להאיר בו אמתת מציאותו יתברך, אשר זה עקר הנצחון המלחמה — שיזכה לאחזו עצמו בצדיק אמתי כזה, אשר יכול להאיר בו את אור האורות אמתת מציאותו יתברך, וזה עקר הנצחון — כשאדם זוכה לנצח את כל המונעים והמעכבים אותו להתקרב אל הצדיק האמת (עין שם, חלק א', סימן סו), והקדוש-ברוך-הוא מתפאר מאד עם כל בר ישראל, שיש לו עזות ועקשנות דקדשה וזוכה להתחזק, ועל אף שמפילים אותו בכל פעם, עם כל זאת הוא עקשן גדול ומחזיק מעמד,

זוה שאמרו חכמינו הקדושים (ביצה כה:): מפני מה נתנה תורה לישראל? מפני שהן עזין; ובזה תלוייה כל עבודת האיש היהודי מתחילה ועד הסוף — שיהיה עקשן גדול מאד, ולבלי להניח את מקצת עבודתו, ואל כל זה יכולים לזכות על-ידי התקרבות אמתית אל הצדיק האמת, אך הבעל-דבר אורב מאד לכל אחד ואחד הרוצה להתקרב אל הצדיק האמת, אשר יכול להכניס בו התחזקות כזו, ועל-כן עליך לדעת, כי זה עקר נצחון המלחמה — לנצח ולהשאיר אצל הצדיק האמת, ואז כשתשאיר אצל הצדיק האמת, תזכה גם-כן לחזק את עצמך בכל מה שעובר עליך.

ג.

ראה, אהובי, בני היקר, לחזק את עצמך בכל מיני אפנים שבעולם, ואל תסתכל על כל הירידות והנפילות שעוברות עליך, כי סוף כל סוף אם תהיה חזק בזה, תזכה לצאת מהרע ומהחשך שנפלת בהם, ועליך לדעת, כי גם אתה יכול לזכות למה שאתה צריך לזכות אם לא תהיה בטלן, ותחזק עצמך באמת, ועליך לדעת, כי מה שרוב בני-אדם טועים בעצמם וחושבים שנפשם אינה קדושה משרשה, וקשה להם לשוב אל השם, ולהיות איש צדיק או איש כשר באמת

כמו שאר צדיקים וכשרים, וכמו שרגיל בפני האנשים לומר, כשמספרים על איש צדיק או על איש פשוט וירא באמת, ומתחיל להתעורר בהם הרהור תשובה גם-כן להתקרב להשם יתברך, כי כל ישראל מלאים מחשבות של הרהורי תשובה והתקרבות להשם יתברך תמיד, אף אחר כך תקף-ומיד אומרים: "מי יכול להידמות לזה האיש הצדיק וכו'?! כי היתה לו נשמה קדושה מנעוריו", כאלו צדקת הצדיקים והכשרים היא רק מצד הנשמה הקדושה שיש להם מתולדותם, אשר זהו באמת אינו כן, כי עקר צדקת הצדיק היא רק על-ידי יגיעתו וטרחתו בעבודתו יתברך כמה וכמה ימים ושנים הרבה, והתגבר והתחזק בכל פעם, ולא הניח את עצמו לפל בשום אופן, והרבה בתפלה ובתחנונים, עד שזכה למה שזכה, וכל אדם יכול להיות כמותם, כי הבחירה חפשית, כמאמר חכמינו הקדושים (עין יומא עב: וברמב"ם תלמוד תורה ג, א): פתר תורה מנח בקרן זוית, ומי שרוצה יבוא ויטל את זה, ובאמת ענין הטעות הזו, שסוברים שנפשם אינה קדושה משרשה, ומחמת זה אינם מתגברים לעשות כמעשה הצדיקים, כל זה נמשך מבחינת היכלי התמורות, שמשם בחינת החלוף, שנחלף בן המלך בבן העבד, כמבאר בספורי מעשיות (מעשה יא), שמחמת זה נפל למקום שנפל,

והלך בדרךים לא טובות, עד שהיה מספק אם הוא בן המלך או בן העבד, כמו־כן הוא בכל אדם הרחוק מהשם יתברך, בפרט בתקף סוף הגלות המרה הזו, שהתגבר הבעל־דבר מאד מאד, עד שפמה בני־אדם מיאשין עצמם, כאלו נפשם אינה מסגלת כלל לעבודת השם, וכל זה הוא פתוי היצר, כי באמת צריך האדם לידע ולהאמין, שנפש כל אחד מישראל גבוהה ויקרה מאד מאד, וכלם הם בחינת בני מלכים (שבת 102), ויכולים לזכות למדרגות גבוהות וקדושות מאד, כמו כל הצידיקים והכשרים, כי גם עליהם עברו מחשבות וחלישות הדעת כהנה וכהנה, אף השפילו לבלי להניח להטעות אותם, והתגברו והתחזקו מאד, עד שזכו למה שזכו, אשרי להם! לכן ראה, אהובי, בני היקר, להכניס בדעתך דבורים אלו, ואל תהיה בטלן, רק ראה לחזק עצמך בכל מיני אפנים שבעולם, ותדע ותאמין, שגם אתה יכול להתחדש בכל יום, ולזכות להגיע אל כל טוב אמתי ונצחי — אם לא תהיה בטלן, ואז טוב לך כל הימים.

ד.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, כי בזה העולם צריכים חזק חדש בכל יום ויום מחדש, ועל הכל אל

תהיה בטלן בחייה, רק בכל יום ויום תראה לחדש עצמך, כי עליך לידע, אשר מי שרוצה להתקרב אל השם יתברך, צריך תמיד לבקש את השם יתברך בכל מקום שהוא נמצא, ולזכות לחדש עצמו ולצאת מהמקום ומהירידה והנפילה שנפל וירד לשם, ולעלות למעלה מהמקום ולמעלה מהזמן, כי באמת אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, והוא יתברך הלביש את עצמו בכיכול בדומם, צומח, חי, מדבר, וכן הזמן הוא נברא, כי אצלו יתברך לא שיך שום זמן, כי הוא למעלה מהמקום ולמעלה מהזמן, אך באפן שתהיה שיכת איזו בריאה, הצריך לצמצם את עצמו במקום ובזמן, וכשאדם חוטא ונופל ויורד למקום שירד, אזי נופל למטה מהמקום ולמטה מהזמן, ונשבר לבו לגמרי, ונדמה לו כאלו אבד מנוס ותקנה ממנו, אבל תכף-ומיד כשאדם מחזק את עצמו בכל מיני אפנים שבעולם, ומחדש את עצמו, על-ידי-זה הוא עולה למעלה מהמקום ולמעלה מהזמן, וזוכה באמת לחזר אליו יתברך, וזוכה למה שזוכה; על-כן ראה, אהובי, בני היקר, לא להיות בטלן, אלא תקח את עצמך בידיך, וחזק את עצמך בכל מיני אפנים שבעולם להיות בשמחה, כי סוף כל סוף אחר הרע יבוא הטוב, וכשתזכה לחזק עצמך, אז

באמת תעלה למעלה מהמקום ולמעלה מהזמן, ותזכה להשיג השגות האין סוף ברוך הוא, ותהיה תמיד שש ושמח על נעם חלקך.

ה.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שפנגד כל הבלבולים והתאוות והמחשבות הרעות והזרות הרודפות אחר האדם ומבלבלות אותו בכל עת, ובפרט בשעת התפלה, ולאדם יש יסורים גדולים מהן, העקר הוא אריכות אפים וסבלנות, שהיא בחינת אמונה, הינו שתהיה לו אמונה שלמה בהשם יתברך ובצדיקים ובכשרים אמתיים, ויתחזק בעבודתו, ולא יפל משום דבר, ולא יהיה אכפת ליה ולא תקצר רוחו משום בלבול וחלישות הדעת, מה שהבעל-דבר רוצה להכניס בדעתו, כאלו אפסה תקוה, חס ושלום, כי צריך לבלי להסתפל על זה כלל, רק להתחזק מאד, כי אין שום יאוש בעולם כלל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן עח), ואיך שהוא, אף-על-פי שפבר נפל נפילה זאת בעצמו כל פעם בלי שעור, אף-על-פי-כן אין יאוש בעולם כלל, וצריך להתחזק להתחיל בכל פעם מחדש, ואל יפל לזקנה דסטרא אחרא כלל, כי כל הנפילות שבעולם הן מבחינת זקנה דסטרא אחרא, שנדמה בעיניו שפבר

נזקן בחטאיו ובמעשיו שרגיל בהם, עד שאי אפשר לו
 לצאת מהם בשום אופן, חס ושלום, ובאמת הוא צריך
 לידע ולהאמין, שבכל יום ובכל עת ובכל שעה יש פח
 באדם להתחדש ולהיות נעשה ברירה חדשה ממש, כי
 השם יתברך עושה חדשות בכל יום, ואין שעה דומה
 לחברתה, על-כן צריך להתחזק ולהתחיל בכל פעם
 מחדש, ולפעמים גם ביום אחד צריכים להתחיל כמה
 פעמים, ואפלו אם יהיה כף זמן ארוך יהיה איך שיהיה,
 צריך להזכיר את עצמו בהשם יתברך בכל עת ובכל
 שעה, ולשכח לגמרי כל מה שעבר עד הנה, ולהתחיל
 מעתה מחדש ממש כל מה שיוכל, ואל יסתפל על
 שום בלבול וחלישות הדעת כלל, וכך זה הוא בחינת
 אריכות אפים וסבלנות — שצריך להאריך רוחו לעבר
 על כל הבלבולים והמניעות, ולבלי להסתפל על שום
 דבר, ולא תקצר רוחו מכל מה שעובר עליו, רק יתחזק
 בהשם יתברך בכל מה שיוכל, כי השם יתברך מלא
 רחמים בכל עת, ו"חסדי ה' פי לא תמנו פי לא כלו
 רחמיו" (איכה ג, כב). ראה, אהובי, בני, מה לפניך,
 ואל תהיה בטלן, רק חזק עצמך בכל מיני אפנים
 שבעולם, ואז גם אתה תגיע למה שאתה צריך לזכות
 בזה העולם, כי כל אחד יש לו איזה תפקיד להגיע
 בזה העולם, וכך מה שרוב רבם נופלים ומיאשים את

עצמם, הוא רק מחמת שאינם יודעים דבורים אלו, ותכף-ומיד כשיחקקו דבורים אלו בלבם ובדעתם, אזי יזכו לכל טוב אמתי ונצחי.

ו.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, כי יש שלש קלפות המרחקות את האדם מהשם יתברך, אחת מגיעה אליו ומזיקתו בראשו, ומכניסה במחו ובדעתו מחשבות רעות של ממון ושאר התאוות, ואחת מגיעה אליו ומזיקתו בלבו, ומכניסה חמדה גדולה בלבו, שיחמד מאד את כל התאוות, רחמנא לצלן, אך אף-על-פי-כן היא אפשר שתשאר בו עדין איזו נקדה טובה, שעל-ידי-זה יחזר ויתגבר על תאוות הלב ועל המחשבות שבמח, אבל יש עוד קלפה שלישית, שקשה מכלן, שעקר עסקה — להשליך ולהפיל את האדם ולהחליש דעתו, שיהיה נסוג אחור לגמרי, חס ושלום, מהשם יתברך ומהצדיקים, בבחינת "נזורו אחור" (ישעיה א, ד), ואמרת לו: "למה לך ליגע עצמך אצל החסידים והיראים האמתיים, מאחר שאתה רואה שאתה נמצא אצלם כבר זמן רב, ועדין כל המחשבות הרעות ותאוות הלב בתקפן, ולמה אתה מתיגע בחנם? ! שוב לאחוריה ורוץ אחר פרנסתך ואחר הממון וכיוצא

כְּשֶׁאַר הָעוֹלָם, וְקִלְפָּה זֹאת קָשָׁה מִכָּלֵן, כִּי כָל זְמַן
 שֶׁהָאָדָם מְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ אֵיךְ שֶׁהוּא, יֵשׁ לוֹ תִקְנָה, כִּי
 הַהֲתַקְרְבוֹת לְבַד שֶׁמִּתְקַרֵּב לִירְאִים וּכְשֵׁרִים, זֶה בְּעֲצָמוֹ
 יִקָּר מְאֹד, אֲפֹלוֹ אִם לֹא יִקְבֹּל שׁוּם קִדְשָׁה כָּלֵל, חֶסֶם
 וְשָׁלוֹם, וְאֲפֹלוֹ אִם נִדְמָה לוֹ שֶׁהוּא גְרוּעַ עֲכָשׁוֹ יוֹתֵר
 מִבְּתַחִילָה, הֲלֹא הוּא יוֹדֵעַ הָאֲמֵת, שֶׁלֹּא הַהֲתַקְרְבוֹת
 אֲלֵיהֶם גְּרָמָה לוֹ זֹאת, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, כִּי בְּנִדְאֵי אִם הָיָה
 שׁוֹמֵעַ לְעֲצָתָם, בְּנִדְאֵי הָיָה טוֹב לוֹ מְאֹד בְּזֶה וּבִבְאֵ, רַק
 מִחֲמַת שֶׁכַּח הַבְּחִירָה גְּדוֹל מְאֹד, מִמִּילָא נַעֲשֶׂה עִמּוֹ
 מָה שֶׁנַּעֲשֶׂה, אִם-כֵּן מִי יוֹדֵעַ מָה הָיָה נַעֲשֶׂה עִמּוֹ אִם
 לֹא הָיָה מִתְקַרֵּב כָּלֵל, כִּי בְּנִדְאֵי אִז הָיָה עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר
 גְרוּעַ, וְאֵל יֹאמֵר — מָה הוּא שֶׁהַיָּמִים הָרֵאשׁוֹנִים הָיוּ
 טוֹבִים מֵאַלְהָה (עֵינִי קִהַלְתִּי ז, י), כִּי אֵינִי אָדָם יוֹדֵעַ מָה
 יְכוּל עוֹד לְעֵבֵר עָלָיו כָּל יָמָיו, כִּי הָאוֹיֵב יוֹשֵׁב וְאוֹרֵב
 לוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וּבְנִדְאֵי כָּבֵר נִצּוֹל מִהֲרִבָּה פְּחִים
 וּמוֹקָשִׁים עַל-יָדַי כַּח הַהֲתַקְרְבוֹת לְבַד, וְעַל-כֵּן רְאֵה,
 אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְהִיּוֹת תָּמִיד דְּבוּק בִּירְאִים וּבְצַדִּיקִים
 אֲמֵתִיִּים, וְתִהְיֶה שׁוֹתֶה בְּצִמָּא אֶת דְּבַרֵיהֶם, לְמַעַן תּוּכַל
 לְחַזֵּק אֶת עֲצָמְךָ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ בְּכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ,
 וְתִבְרַח מִכָּל מִינֵי לִיְצִים וּפְרוֹחֵחִים, שֶׁהֵם רַק יַעֲקֻרוּ
 אוֹתְךָ מִמְּנוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְתִדַּע, אֲשֶׁר אֵינִי לָךְ עוֹד דְּבָר אֲשֶׁר
 מִרְחַק אֶת הָאָדָם וּמְקַרְרוֹ מִמְּנוֹ יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ הַהֲתַחַבְרוֹת

אֶל לִיצִים, בּוֹרִים וּפְרַחְחִים וְכוּ', וּלְהַפּוֹךְ — אֵין לָךְ
 עוֹד דְּבַר אֲשֶׁר מְקַרֵּב אֶת הָאָדָם וּמְחַמְּמוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ,
 כְּמוֹ הַהִתְחַבְּרוֹת אֶל צְדִיקִים וִירָאִים אֲמִתִּיִּים; אֲשֶׁרֵי מִי
 שֶׁמְסַתּוֹבֵב בֵּינֵיהֶם, וְאֵז תָּמִיד יִבְעַר לְכָבוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ.

.ז.

צָרִיךְ שֶׁתִּדַע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! אַף שֶׁנִּפְלְתָ
 וְנִכְשַׁלְתָּ בַּמָּה שֶׁנִּכְשַׁלְתָּ וְכוּ', וְעָשִׂיתָ כְּכֹר מַה שֶׁעָשִׂיתָ
 וְכוּ', עִם כָּל זֹאת תִּאֲמִין בְּאַמוּנָה אֲמִתִּית, שֶׁעַדִּין יֵשׁ
 לָךְ תִּקְוָה לְתַקֵּן הַכֹּל, כְּמֵאֵמֶר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן,
 חֵלֶק ב', סִימָן קיב): אִם אַתָּה מֵאֲמִין שֶׁיִּכּוּלִים לְקַלְקֵל,
 תִּאֲמִין שֶׁיִּכּוּלִים לְתַקֵּן, וְעֲלֶיךָ לְדַעַת, כִּי כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ
 לוֹ לְאָדָם אֲמוּנָה, בּוֹדֵאֵי יָשׁוּב אֶל הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ בְּאַמֶּת,
 וְעַל-כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ,
 הֵינּוּ עַל-יְדֵי מַה שֶׁהִבְעֵל-דְּבַר וְהִסְטָרָא אַחֲרָא רוֹצִים
 לְהַפִּילוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ יִחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ,
 כִּי הִבְעֵל-דְּבַר מִתְנַפֵּל בְּנַפְשׁוֹ לְהַפִּילוֹ בְּכָל עֵת, מִחֲמַת
 שֶׁמְכַנִּים בְּלָבוֹ שֶׁפָּגַם וְקַלְקֵל כָּל-כּוֹ, עַד שֶׁאֵי אֶפְשָׁר
 לוֹ עוֹד לָשׁוּב וּלְתַקֵּן עֲבֵרוֹת וּפְגָמִים כְּאֵלוֹ, בְּפֶרֶט שֶׁיֵּשׁ
 אֲנָשִׁים שֶׁבְּאַמֶּת קִלְקְלוּ הַרְבֵּה מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁהֵם יוֹדְעִים
 בְּעֲצָמָם, וְעָבְרוּ עֲבֵרוֹת רַבּוֹת, גְּדוּלוֹת וְחֲמוּרוֹת יָמִים
 וְשָׁנִים הַרְבֵּה, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וַיֵּשׁ שֶׁכָּבַר הַתְּחִילוֹ כְּמָה

פְּעָמִים לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם, וְאַחֲר־כֵּן נִפְלוּ
כְּמוֹ שֶׁנִּפְלוּ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי נִפְּלָתוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלָּן,
וְעַל-כֵּן מִכְּנִיס הַבַּעַל-דְּבָר בְּלִבָּם בְּכָל פַּעַם, שֶׁכָּבַר
אֶפְסָה תִקְוַתְּם לְפִי עֵצָם הַפְּגָמִים הָאֵלֶּה, אֲבָל בְּאַמַּת
בְּזֶה בְּעֵצְמוֹ יָכוֹל הָאָדָם לְהַחֲיוֹת וּלְחַזֵּק אֶת עֵצְמוֹ, כִּי
מֵאַחַר שִׁיּוּדֵעַ וּמֵאַמִּין עֲדִין שֶׁעֲבָרָה הִיא פָּגָם גְּדוֹל,
שֶׁעַל יָדָהּ פּוֹגְמִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים, אִם-כֵּן
יֵשׁ לוֹ אֱמוּנָה עֲדִין, וּמֵאַחַר שִׁישׁ לוֹ אֱמוּנָה עֲדִין,
בְּיָדָיו יֵשׁ לוֹ תִקְוָה בְּלִי סֶפֶק, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא מֵאַמִּין
שֶׁיְכוּלִים לְקַלְקֵל, בְּיָדָיו יְכוּלִים לְתַקֵּן גַּם-כֵּן, כִּי זֶה
יְדוּעַ שֶׁהָאֶפִיקוֹרְסִים וְהַחֹקְרִים אֵינָם מֵאַמִּינִים כָּלֵל,
שֶׁמְקַלְקְלִים עַל-יְדֵי עֲבָרָה בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים, שֶׁמִּזֶּה
נִמְשָׁךְ מֵהַ שְׁנוֹתָנִים טְעָמִים שֶׁל הֶבֶל וְשֶׁקֶר לְמִצְוֹת
וְעִבְרוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, אֲבָל אֲנַחְנוּ עִם קְדוּשָׁה, הַמֵּאַמִּינִים,
שֶׁהָעֲבָרָה, חֵס וְשָׁלוֹם, הִיא פָּגָם גְּדוֹל מְאֹד בְּעוֹלָמוֹת
הָעֲלִיוֹנִים וְכוּ', וּמִחֲמַת זֶה רוֹצֵה הַבַּעַל-דְּבָר לְהַפִּילוֹ,
חֵס וְשָׁלוֹם, וְהוּא אֲדַרְבֵּה עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֵצְמוֹ רָאוּי לוֹ
לְהַחֲיוֹת אֶת עֵצְמוֹ, מֵאַחַר שִׁישׁ לוֹ אֱמוּנָה עֲדִין, כִּי כָּל
עֶקֶר כּוֹנֵן הַבַּעַל-דְּבָר הוּא — שֶׁרוֹצֵה לְהַפִּיל אוֹתוֹ
כָּל-כֵּן, עַד שֶׁיִּפִּיל אוֹתוֹ לְכַפִּירוֹת גְּמוּרָה, חֵס וְשָׁלוֹם,
שִׁיאָמַר — יֵלֶּית דִּין וְיֵלֶּית דִּין (עֵין תְּרַגּוּם יוֹנָתָן בְּרֵאשִׁית
ד, ה), וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שֶׁבַת קח :) הַיּוֹם

אומר לו עֲשֵׂה כֶּן, וּלְמַחֵר אֹמֵר לְךָ עֲשֵׂה כֶּן וְכוּ', עַד שְׂאוֹמֵר לוֹ לְךָ וְעַבַד עֲבוּדָה זָרָה, וְכִמוֹ שְׂאָנוּ רוּאִים בְּכָל דּוֹר כַּמָּה וְכַמָּה שְׂבָאוֹ לְמָה שְׂבָאוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלְן, עַל-יַדֵּי נְפִילוֹת וְחֲלִישׁוֹת הַדַּעַת כְּאֵלוֹ שְׂהַכְנִיס בָּהֶם הַבַּעַל-דָּבָר, עַל-כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְהִשְׁפִּיל עַל דְּרָכָיו, וְלַחֲסוֹם עַל חַיָּיו, וְלַחֲזֹק אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל עֵת בְּכָל מָה שְׂיֻכַּל יִהְיֶה אִיךָ שְׂיִהְיֶה, וְעַל-יַדֵּי-זֶה בְּעֲצָמוֹ יַחֲזֹק אֶת עֲצָמוֹ — עַל-יַדֵּי הָאֱמוּנָה שְׂיִשׁ לוֹ, כִּי כָּל זְמַן שְׂיִשׁ לוֹ אֱמוּנָה, יֵשׁ לוֹ תְּקִנָּה, וּבְיָדָיו יְכוּלִים לְתַקֵּן הַכֹּל, כִּי "כָּל מְצוּתֶיךָ אֱמוּנָה" (תהלים קיט, פו), כִּי עֶקֶר הַמְצוּוֹת הוּא לְבוֹא עַל יָדֶן לְאֱמוּנָה שְׂלֵמָה, כְּדֵי לְהַפִּיר אֶת מִי שְׂאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, וְכָל זְמַן שְׂיִשׁ לְאָדָם נִקְדָּה מִהָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, יֵשׁ לוֹ תְּקִנָּה עֲדִין, כִּי בְּיָדָיו יֵשׁ עֲצוֹת כְּאֵלוֹ שְׂגָם הוּא יְכוּל לְחַזֵּר לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ בְּנִקְלָה, עַל-יַדֵּי אִיזוֹ נַחַת רוּחַ שְׂיַעֲשֶׂה לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ בְּמָקוֹם שְׂהוּא, שְׂכַף יִזְכֶּה לְשׁוֹב אֵלָיו בְּאֶמֶת — עַל-יַדֵּי כַּח צְדִיקֵי הָאֶמֶת, עַד שְׂיֻכַּל לְזַכּוֹת לְתִשׁוּבָה שְׂלֵמָה, וְיִתְהַפְּכוּ כָּל הָעוֹנוֹת לְזַכּוֹת.

ח.

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי בָּזָה הָעוֹלָם עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַ שְׂעוֹבֵר מִשְׂבָּרִים וְגָלִים

בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וַצְּרִיכִים הַתְּחַזְּקוֹת חֲדָשָׁה בְּכָל יוֹם, כִּי כְמוֹ שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לַעֲמֹד בַּנְּסִיּוֹן לְבָלִי לַיְלֵךְ אַחַר תְּאוּוֹתָיו בְּהֵתֵר אוֹ בְּאֶסוּר, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, כְּמוֹ-כֵן צָרִיךְ לְהַתְּחַזֵּק לַעֲמֹד בַּנְּסִיּוֹן אִם כָּבֵר נִכְשָׁל, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, וְעָבַר עָלָיו מֶה שֶׁעָבַר, לְבַל יִפֹּל עַל-יַדֵּי-זֶה לְגַמְרֵי, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, כִּי מֶה שֶׁנִּמְצָאִים הַרְּבֵה בְּנֵי-אָדָם, שֶׁנוֹפְלִים בְּדַעְתָּם, וְאוֹמְרִים, שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לָהֶם לַיְלֵךְ בְּדַרְךְ הַיָּשָׁר עוֹד, זֶהוּ רַק מַחֲמַת תְּאוּתָם וַיִּצְרָם הָרַע, שֶׁמִּבְקָשִׁים תּוֹאֲנָה וְעַלִּילָה לְפָרֵשׁ מֵאַחֲרֵי הַמָּקוֹם, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, כְּדֵי שְׂיֻכְלוּ לַיְלֵךְ אַחַר תְּאוּוֹתֵיהֶם הָרַעוֹת, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, כִּי הַתּוֹאֲנוֹת וְהַעֲלִילוֹת שֶׁהַבַּעַל-דָּבָר מוֹצֵא לְכָל אֶחָד רַבּוֹ מֵאִין מִסְפֵּר, וְלְכָל אֶחָד מוֹצֵא עֲלִילוֹת מִיַּחֲדוֹת, וְרַבֵּן עַל-יַדֵּי חֶסְרוֹן פְּרִנְסָה וּמְנִיעוֹת הַמוֹנְעִים וְכוּ', אֵךְ אַף-עַל-פִּי-כֵן כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל נִפְשׁוּ מָרָה עָלָיו מְאֹד עַל זֶה, כִּי יוֹדֵעַ שֶׁיִּצְרֹךְ לַתֵּן דִּין וְחֶשְׁבוֹן, וְעַל-כֵּן מִתְגַּבֵּר בּוֹ הַטּוֹב בְּכָל פַּעַם, וּמִתְעוֹרֵר לְשׁוֹב לַהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, אֵךְ מִשׁוֹם דָּבָר אֵינוֹ מוֹצֵא לַעֲצֹמוֹ עַלִּילָה וּפְטוֹר כָּל-כָּךְ, כְּמוֹ עַל-יַדֵּי הַתְּחַבּוּלָה שֶׁל הַבַּעַל-דָּבָר, שֶׁמִּפִּילוֹ בְּדַעְתּוֹ בְּכָל פַּעַם, וּמִרְאָה לוֹ כְּאִלוֹ אֶפְסָה תִקְוָה, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, כִּי רוֹאֶה בְּעֵינָיו, שֶׁכָּבֵר חָתַר כְּמָה פְּעָמִים לְשׁוֹב לַהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, וְנִפְלַ אַחֲרֵי-כֵן כָּל אֶחָד כְּפִי מֶה שֶׁנִּפְלַ, וְכֵן הָיָה כְּמָה פְּעָמִים בְּלִי מִסְפֵּר, וְעַל-כֵּן

הוא פטור כְּכֹר בְּעֵינֵי עֲצָמו מִלְחַתּוֹר עוֹד חֲתִירוֹת לְשׁוֹב
 לְהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ, אֲבָל בְּאֵמֶת כָּל הָרַעִיוֹנוֹת וְהַמְחַשְׁבוֹת
 שֶׁל נְפִילוֹת כָּאֵלוֹ, הֵם רַק מַעֲשֵׂי הַבַּעַל-דָּבָר, שְׁמוּצָא לוֹ
 עֲלִילָה לְפָרֵשׁ מֵאַחֲרֵי הַמָּקוֹם, כִּי בְּאֵמֶת אֵין שׁוֹם יְאוּשׁ
 בַּעוֹלָם כָּלָל, וְכָל אָדָם צָרִיף שִׁיעֵבֵר עָלָיו הַרְבֵּה הַרְבֵּה
 קָדָם שְׁזוּכָה לְהַפְנִס אֶל הַקְּדָשָׁה, וּמִי לָנוּ גְדוֹל מְאֹדָם
 הָרֵאשׁוֹן, שְׁפָרֵשׁ מֵאֲשֶׁתּוֹ וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה מֵאָה
 וּשְׁלֵשִׁים שָׁנָה, וְדִיקָא בְּכָל אֵלוֹ מֵאָה וּשְׁלֵשִׁים הַשָּׁנִים
 בָּאוּ רוּחוֹת וְחֲמָמוֹ אוֹתוֹ וְכוּ', כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוּשִׁים (עֲרוּבִין יח:), וּבְיָדָי נִחְלָשָׁה דַעֲתוֹ מְאֹד מְזָה
 בְּכָל פַּעַם, וּבְיָדָי אָרַב עָלָיו הַבַּעַל-דָּבָר, וְרָצָה לְהַפִּילוֹ
 בְּדַעֲתוֹ לְגַמְרֵי בְּכָל פַּעַם, אֲבָל הוּא הַתְּגַבֵּר כְּנִגְדּוֹ בְּכָל
 יַעַת, וְלֹא הִנִּיחַ דְּרָכֵי תִשׁוּבָתוֹ שְׁעֶסֶק בָּהֶם, עַד שְׁזוּכָה
 בְּסוּף מֵאָה וּשְׁלֵשִׁים הַשָּׁנָה לְהוֹלִיד אֶת שֵׁת, שְׁמִמְנוֹ
 הַשֵּׁתֶת הָעוֹלָם, וְיִצְאוּ מִמְנוֹ הָאֲבוֹת וּמִשֵּׁה וּמִשִּׁיחַ,
 וְאָדָם הָרֵאשׁוֹן בְּעֲצָמוֹ הָיָה גַם-כֵּן כָּל יָמָיו צָדִיק וְחָסִיד
 וְנִפְטָר בְּשֵׁם טוֹב, וְאַף-עַל-פִּי שְׁעֲדִין צָרִיכִים לְתַקֵּן
 הַפְּגָם שֶׁלוֹ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, אַף-עַל-פִּי-כֵן אִם לֹא הָיָה
 מִתְּגַבֵּר וּמִתְחַזֵּק בְּעֲצָמוֹ לְתַקֵּן מֵה שְׁתַּקֵּן, בְּיָדָי הָיָה
 קָשָׁה מְאֹד הַתְּקוּן גַּם לְבָנִים הַבָּאִים אַחֲרָיו, וּכְמוֹ-כֵן
 הוּא מִמָּשׁ בְּכָל אָדָם גַּם עַכְשָׁו, כִּי זֶהוּ עֵקֶר הַנְּסִיוֹן שֶׁלוֹ
 — שְׁיַחֲזֵק אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל הִירִידוֹת שְׁבַעֵוֹלָם, רַחֲמָנָא

לְצַלֵּן, בְּכָל אֲשֶׁר יַעֲבֹר עָלָיו, וַיִּרְגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל יוֹם
 לְהִתְחִיל מִחֲדָשׁ, וַיִּדְמָה בְּדַעְתּוֹ כְּאִלוֹ נוֹלֵד הַיּוֹם וְכוּ',
 וְאִזּוֹ מָה שְׂיִזְכָּה לְתַקֵּן בְּעֲצָמוֹ עַל-יְדֵי תְּשׁוּבָתוֹ הַשְּׁלֵמָה,
 בְּיָדָאֵי מָה טוֹב, וַיְמָה שְׁלֵא יִזְכָּה לְגַמֵּר הַתְּקוּן, יִהְיֶה
 בְּטוֹחַ בְּכַח וּבְזָכוֹת הַצְּדִיקִים הַקְּדוּשִׁים, שְׂיֵשׁ לָהֶם
 כַּח לְהַפְּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וּבְלִבְדֹּ שְׁלֵא יִיֵאֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ
 לְצַפּוֹת לָהֶם בְּקוּוֹי אַחַר קוּוֹי, וּלְהִרְבּוֹת בְּצַעֲקָה וּבְקִשָּׁה
 וְתַחֲנוּנִים לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ, "כִּי עִם הַשֵּׁם הַחֲסֵד וְהִרְבָּה
 עֲמוּ פְדוּת" (תהלים קל, ז).

ט.

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֶהוּבֵי, בְּנֵי הַיָּקָר, אֲשֶׁר עֲצָם גְּדֹלַת
 רַחֲמָיו וְחֲסָדָיו יִתְבַּרֵּךְ הֵם עַד אֵין סוּף וְאֵין תְּכֵלִית,
 וְאֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג כָּלֵל עֲצָם אֲמַתַּת כְּוַנְתּוֹ יִתְבַּרֵּךְ
 אֶפְלוֹ בְּתַקְוָה כְּעֵסוֹ וְחֲרוֹן אַפּוֹ, חַס וְשְׁלוֹם, כִּי גַם אִזּוֹ
 רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ שְׁנִבְקֵשׁ וְנִתְפַּלֵּל לְפָנָיו, וְחַפֵּץ לְהוֹשִׁיעֵנו
 בְּאֲמַת בִּישׁוּעָה שְׁלֵמָה, וְעַל-כֵּן גַּם אִזּוֹ צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק
 בְּתַפְּלָה, וְלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְלִבְטַח בְּרַב רַחֲמָיו
 וְחֲסָדָיו, אֲשֶׁר אֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיגם כָּלֵל, וְכִמוֹ שְׂמַצִּינוּ
 בְּמִשָּׁה רַבָּנוּ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, לְאַחַר חֲטָא הָעֶגְל —
 "וַיֵּאמֶר לְהַשְׁמִידֵם" (תהלים קו, כג), חַס וְשְׁלוֹם, אִזּוֹ הַבֵּין
 מִשָּׁה לְבָלֵי לְהַסְתַּכֵּל עַל פְּשִׁיטוֹת דְּבָרָיו יִתְבַּרֵּךְ, שְׁנִדְמָה

כאלו חפץ לכולותם, חס ושלום, אבל באמת לאמתה אינו כן, רק הכל כדי לזרזו שיתחזק בתפלה להמתיק הדינים והקטרוגים מעל ישראל, ועל-כן התחזק משה אז בתפלה מאד, עד שנתרצה השם יתברך למשה — "וינחם ה' על הרעה" וגו' (שמות לב, יד), ואז למדו סדר התפלה, וגלה לו שלש עשרה מדות של רחמים, ושם גלה לו האמת לאמתה, שעצם אמתו יתברך הוא רבוי רחמיו וחסדיו לנצח, שאינם נפסקים לעולם, שזה בחינת "אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת" וגו' (שם לד, ו), הינו שזה עקר האמת של השם יתברך — שרחמיו וחסדיו אינם כלים לעולם יהיה איך שיהיה, ותמיד מועילה תפלה ותחנונים וצעקה ושועה להשם יתברך, כי אחר כל הפעסים שמכעיסים אותו יתברך, עדין רחמי אמתתו אינם כלים לעולם, ובכל דור ודור נמצאים צדיקים וכשרים, שמתחזקים בתפלה תמיד, ועל-ידי-זה הם ממתיקים כל הדינים שבעולם, ומבטלים כל הגזרות הרעות מישראל, ומכניסים הדעת האמתית בישראל — להתחזק בתפלה ובתחנונים תמיד, כי זוהי עקר האמת לאמתה, כמו שכתוב (תהלים קמה, יח): "קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת", וכתיב (תהלים סט, יד): "ואני תפילתי לך" וכו' "ענני באמת ישעך",

בְּאֵמַת דִּיקָא, כִּי אָנִי מְאָמִין שְׂבֻאָמַת לְאַמְתָּה גַם עַתָּה
 אַחַר שְׁעִשִׁיתִי מָה שְׁעִשִׁיתִי, וְעָבַר עָלַי מָה שְׁעָבַר, עֲדִין
 אַתָּה חֲפִץ לְהוֹשִׁיעַנִי, וְעַל-כֵּן אָנִי מִתְחַזֵּק וּמִתְפַּלֵּל
 "עֲנֵנִי בְּאֵמַת יְשׁוּעָךָ", וְהִבֵּן הֵיטֵב כִּמָּה וְכִמָּה צְרִיכִים
 לְהִתְחַזֵּק בְּתַפְלָה תָּמִיד יְהִיֶּה אִיךָ שְׂיִהְיֶה.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!